VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Budjettineuvos Petri Syrjänen

Lausunto VNS 8/2021 vp

20.9.2021

Valtiovarainvaliokunta
Hallinto- ja turvallisuusjaosto

Kuuleminen 22.9.2021

Valtioneuvoston puolustusselonteko

Hallinto- ja turvallisuusjaosto on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa valtioneuvoston puolustusselonteosta ja erityisesti selonteossa linjatuista voimavaroista ja niihin vastaamisesta. Valtiovarainministeriö esittää lausuntonaan seuraavan.

Suomen puolustuksen toimintaympäristö ja puolustuksen nykytila

Valtiovarainministeriöllä ei ole huomauttamista selonteossa olevaan kuvaukseen Suomen puolustuksen toimintaympäristöstä.

Puolustusvoimien tärkein tehtävä on Suomen sotilaallinen puolustaminen. Puolustuskykyä ylläpidetään siten, että Suomen puolustus vastaa toimintaympäristön vaatimuksiin. Näin pyritään ennaltaehkäisemään Suomeen kohdistuva sotilaallisen voiman käyttö tai sillä uhkaaminen. Ennaltaehkäisyn epäonnistuessa sotilaalliset hyökkäykset torjutaan. Asevelvollisuus, korkea maanpuolustustahto ja riittävä kansallinen yhtenäisyys ovat Suomen puolustuskyvyn perusta. Selonteon mukaan toimiva asevelvollisuus on välttämätön Suomen puolustamiseksi ja ainoa keino tuottaa riittävät joukot Puolustusvoimien tehtävien täyttämiseksi. Asevelvollisuusjärjestelmä tuottaa laajan ja monipuolisen reservin, joka mahdollistaa puolustuksen alueellisen kattavuuden ja toimintakyvyn pitkäkestoisessa tai laajamittaisessa kriisissä. Maanpuolustustahto luo pohjaa myös kokonaismaanpuolustukselle ja kokonaisturvallisuudelle sekä vahvistaa yhteiskuntamme kriisinsietokykyä. Valtiovarainministeriö yhtyy edellä mainittuihin selonteon näkemyksiin.

Strategiset hankkeet

Puolustusvoimien strategisista hankkeista eli Laivue2020- ja HX-hankkeesta tehtiin linjauksia jo vuoden 2017 puolustusselonteossa. Eduskunta on päättänyt laivue2020-hankkeen rahoituksesta pääosin vuonna 2018. Hanke on toimeenpanovaiheessa. Tilattavien korvettien rakentaminen ajoittuu vuosiin 2022 – 2027.

Valtiovarainministeriö
Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 28, 00023 Valtioneuvosto

puh. 0295 16001 (vaihde)
valtiovarainministerio@vm.fi
www.vm.fi
Y-tunnus 0245439-9

Finansministeriet
Snellmansgatan 1 A, Helsingfors
PB 28, 00023 Statsrådet

tfn 0295 16001 (växel)
valtiovarainministerio@vm.fi
www.finansministeriet.fi
FO-nummer 0245439-9

HX-hankkeen osalta eduskunta on hyväksynyt vuoden 2021 talousarvioon sisältyvän momentin 27.10.19 (Monitoimihävittäjien hankinta). Momentille sisältyy tilausvaltuus, josta saa aiheutua vuosina 2021-2031 valtiolle menoja enintään 9 400 miljoonaa euroa lopullisen tarjouspyynnön lähettämisajankohdan hintatasolla. Lopullinen tarjouspyyntö on lähetetty 29.1.2021 ja hankintapäätös tehdään vuoden 2021 lopulla. Tilausvaltuuteen sisällytetään muun muassa monitoimihävittäjien, asejärjestelmien ja varaosien sopimukset sekä ostajan hankintavelvollisuuteen kuuluvien laitteiden hankintasopimukset.

Momentille 27.10.19 on myönnetty vuodelle 2021 1 479 miljoonan euron suuruinen määräraha, josta 900 milj. euroa on tilausvaltuudesta aiheutuviin menoihin ja 579 milj. euroa hankinnan muuhun rahoitukseen.

Suunnitelman mukaisesti momentin rahoitus päivitetään vastaamaan hankintasopimusta, muun muassa vuosiosuuksien osalta, hankintapäätöksen jälkeen (LTAE 2022).

Momentin muuhun rahoitukseen sisällytetään sellaiset tarpeet ja sopimukset (mm. välttämättömät toimitilamuutokset ja rakenteet), jotka eivät edellytä tilausvaltuutta. Rahoitusta sisältyy valtion vuoden 2021 talousarvioon 579 milj. euroa. Määräraha on suunniteltu käytettäväksi vuosina 2021−2031. Vuoden 2026 talousarvioesityksessä tultaisiin esittämään määrärahan käyttämättömän osan peruuttamista ja tulouttamista momentille 12.39.04 (Siirrettyjen määrärahojen peruutukset) ja vastaavan euromäärän budjetoimista uudelleen vuodelle 2026 viisivuotisena siirtomäärärahana.

Selonteon henkilöstö- ja taloudelliset vaikutukset

Puolustusvoimille on asetettu viime vuosina uusia velvoitteita, turvallisuusympäristö edellyttää riittävän valmiuden ylläpitämistä sekä valmiutta reagoida häiriötilanteisiin. Asevelvollisten kouluttamiseen kohdennetaan tulostavoitteiden edellyttämät henkilöstöresurssit. Kansainvälinen yhteistyö on lisääntynyt ja kansainvälinen harjoitustoiminta on monipuolistunut ja muuttunut vaativammaksi. Lisäksi henkilöstön osallistuminen kansainvälisen sotilaallisen kriisinhallinnan tehtäviin on tärkeää kansainvälisen osaamisen edistämiseksi. Selonteossa perustellaan edellä mainituilla syillä Puolustusvoimien henkilöstömäärän lisäämistä. Tavoitteena on lisätä henkilöstömäärää noin 500 henkilötyövuodella 2020-luvun loppuun mennessä. Henkilöstölisäyksen kustannusvaikutukseksi on arvioitu noin 38 miljoonaa euroa vuotuisena pysyvänä tasokorotuksena. Lisäksi selonteon mukaan sopimussotilaiden määrä tulisi vakiinnuttaa 350 henkilötyövuoden tasolle.

Kuten selonteossa todetaan yksityiskohtaiset rahoituspäätökset tehdään osana julkisen talouden suunnitelmien sekä talousarvioesitysten laatimista. Valtiovarainministeriö yhtyy selonteon näkemykseen puolustusbudjetin tasosta lähivuosina.

Monitoimihävittäjien hankinnan rahoitusprofiili vaikuttaa merkittävästi puolustusbudjetin vuosivaihteluun selontekokaudella. Puolustusbudjetti säilyy strategisten hankkeiden hankinnan ajan tavanomaista korkeammalla tasolla, mutta arvioidaan sen jälkeen palaavan aiemmalle tasolle.

Selonteon liitteeseen 1 on koottu selkeä listaus 2017 puolustuselonteon resurssikirjauksista ja niiden toteutumisesta. Lisäksi liitteeseen on koottu merkittävimmät muut Puolustusvoimien resursseja koskevat päätökset.